

Seksueel grensoverschrijdend gedrag in de kerk

door Maarten J. Verkerk

In het *Nederlands Dagblad* (6 jan. 2018) heb ik seksueel grensoverschrijdende gedrag (#ChurchToo) in de kerk aan de orde gesteld. Ik heb de vraag gesteld hoe het komt dat we in de kerk zo weinig spreken over de vloek van Genesis 3:16 dat mannen over vrouwen heersen. Soms met macht en geweld. Ook heb ik gewezen op het feit dat seksueel grensoverschrijdend gedrag bevorderd wordt door een hiërarchische visie op de relatie tussen mannen en vrouwen. O.a. heb ik me gebaseerd op een artikel van Dobbin en Kalev. Ook heb ik mijn zorgen uitgesproken over de opvattingen van Piper en Grudem over hiërarchie en seksualiteit.

Ida Slump (ND, 12 jan. 2018) plaatst kritische kanttekeningen bij mijn artikel:

- 1) Ze stelt dat mijn beroep op Dobbin en Kalev onterecht is. Weliswaar stellen deze auteurs wel dat seksueel grensoverschrijdend gedrag bevorderd wordt door hiërarchische relaties tussen mannen en vrouwen, maar deze stelling wordt niet onderbouwd door de literatuur waarnaar zij verwijzen. Die literatuur spreekt alleen over hiërarchische relaties tussen managementniveaus.
- 2) Ze is van mening dat ik ten onrechte mijn zorgen heb uitgesproken over de opvattingen van Piper en Grudem m.b.t. hun hiërarchische visie op de man-vrouwverhouding. Zij laat zien dat Piper en Grudem pleiten voor huwelijksrouw en alle seksuele onreinheid afwijzen en daarmee stelling nemen tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag.
- 3) Ten slotte stelt ze dat niet alleen mannen vernieuwd moeten worden maar ook vrouwen.

Ik dank Ida voor haar reactie, maar inhoudelijk ben ik minder gelukkig mee.

Ik begin met het beroep op Dobbin en Kalev. Hun artikel over de relatie tussen seksueel grensoverschrijdend gedrag en hiërarchische relaties tussen mannen en vrouwen in organisaties verscheen in *Harvard Business Review*, een toonaangevend tijdschrift. Ik had de literatuurreferenties in dit artikel niet gecheckt. Slump heeft gelijk: die gaan alleen over hiërarchische verschillen tussen managementniveaus en niet specifiek over hiërarchische relaties tussen mannen en vrouwen. Maakt dat veel verschil? Ik denk het niet: de meeste managementposities worden nog steeds ingenomen door mannen. Daar komt bij dat de stelling van Dobbin en Kalev ondersteund wordt uitgebredere studies over gender (zie het boek *The social psychology of gender* van Rudman en Glick) en door onderzoek naar seksueel grensoverschrijdend gedrag in pastorale relaties (zie het proefschrift van Christiane van den Berg-Seiffert (2015)).

Ik kom vervolgens op de inhoudelijke argumenten. Slump is er niet van overtuigd dat machtsverschillen tussen mannen en vrouwen in de kerk een belangrijke rol spelen. Zij benadrukt de morele norm dat je geen overspel mag plegen. Ik onderstreep het belang van deze norm. Ik ben er van overtuigd dat Piper en Grudem deze norm van harte onderschrijven. *So far, so good*. Maar in het kader van seksueel grensoverschrijdend gedrag is het onvoldoende om naar deze norm te verwijzen. Het is juist een van de belangrijkste wetenschappelijke inzichten van de laatste vijftig jaar dat machts- of gezagsongelijkheid in pastorale relaties de belangrijkste factor is om misbruik in de kerk te begrijpen; zie bijvoorbeeld het proefschrift van Christiane van den Berg-Seiffert (2015). Daarom moeten machts- of gezagsverschillen in de kerk aan de orde worden gesteld en zichtbaar worden gemaakt. Dit geldt in het bijzonder voor kerken die een hiërarchische visie op de man-vrouwrelatie voorstaan; dus ook voor de visie van Piper en Grudem.

Slump benadrukt dat niet alleen mannen maar ook vrouwen ook moeten vernieuwen. In algemene termen ben ik het met haar eens. Dit is helemaal in lijn met mijn verwijzing naar Efeze 5. Prachtig om dan naar Zondag 44 van de HC te verwijzen. Maar in het kader van #ChurchToo vind ik deze opmerking volstrekt ongepast. Slump lijkt niet te beseffen dat een verwijzing naar het feit dat vrouwen ook vernieuwing nodig hebben, tegenover individuele slachtoffers vaak gebruikt is als middel om de zaak te bagatelliseren of, nog erger, om de schuld bij het slachtoffer te leggen. Ook ziet Slump over het hoofd dat het overgrote deel van de daders man is en geen vrouw. En zelfs als vrouwen 'aanleiding geven' – bewust of onbewust – dan is het de verantwoordelijkheid van de mannelijke pastor om de grenzen van de relatie te bewaken.

Ten slotte, Slump verdedigt de opvattingen van Piper en Grudem over de man-vrouwrelatie en over seksualiteit. Dat is haar goed recht. In het kader van mijn artikel over #ChurchToo en vanuit het perspectief van de slachtoffers vind ik haar verdediging van deze opvatting onterecht en uiteindelijk schokkend. In dit kader is het ook ongepast om op de vernieuwing van vrouwen te wijzen. Immers, de meeste daders zijn man en de meeste slachtoffers zijn vrouw. In mijn visie peilt Slump de aard van seksueel grensoverschrijdend gedrag onvoldoende en doet ze geen recht aan de positie van de slachtoffers. Helaas bevestigt haar bijdrage mijn stelling dat de kerk nog steeds geen veilige plek voor vrouwen is.

Hoensbroek

7 februari 2018